

Reactie Stichting SchipholWatch op de evaluatie van de Balanced Approach-verordening

SchipholWatch.nl vertegenwoordigt bewoners die langdurig en structureel worden blootgesteld aan vliegtuiglawaai rond de Nederlandse luchthavens. Wij maken gebruik van deze consultatie om te benadrukken dat de Balanced Approach-verordening in haar huidige vorm onvoldoende waarborgen biedt voor de bescherming van fundamentele rechten, waaronder het recht op gezondheid, het recht op een schone leefomgeving en het recht op effectieve participatie in besluitvorming. Deze rechten zijn verankerd in het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, de Europese milieuwetgeving en de jurisprudentie van het Hof van Justitie.

De huidige verordening is ontworpen als een procedureel kader, maar functioneert in de praktijk als een belemmering voor lidstaten die geluidsreducerende maatregelen willen nemen. De verplichting om eerst alle alternatieven te onderzoeken voordat capaciteitsbeperking kan worden overwogen, leidt tot langdurige en juridisch complexe trajecten waarin de bescherming van burgers feitelijk wordt uitgesteld. Dit staat op gespannen voet met het voorzorgsbeginsel, dat lidstaten verplicht om tijdig maatregelen te nemen wanneer er ernstige aanwijzingen zijn voor gezondheidsschade. De wetenschappelijke consensus over de schadelijke effecten van vliegtuiglawaai is inmiddels stevig onderbouwd; het huidige kader biedt echter geen mechanisme om snel en proportioneel in te grijpen wanneer de volksgezondheid dat vereist.

Daarnaast is de verordening onvoldoende afgestemd op de verplichtingen die voortvloeien uit de Europese geluidsrichtlijnen, waaronder de Environmental Noise Directive (END). Waar de END lidstaten verplicht tot het opstellen van actieplannen om geluidshinder te verminderen, creëert de Balanced Approach een parallel proces dat deze verplichting in de praktijk neutraliseert. De inconsistentie tussen beide kaders leidt tot rechtsonzekerheid en maakt effectieve handhaving vrijwel onmogelijk. Bewoners ervaren dat de juridische structuur eerder is ontworpen om luchtvaartcapaciteit te beschermen dan om gezondheidsschade te voorkomen.

Ook de participatievereisten voldoen niet aan de normen die voortvloeien uit het Verdrag van Aarhus. Formeel worden belanghebbenden betrokken, maar de procedure is dermate technisch en economisch gedomineerd dat bewoners geen reële mogelijkheid hebben om invloed uit te oefenen. De toegang tot informatie is beperkt, de onderliggende modellen zijn vaak niet openbaar en de besluitvorming vindt plaats binnen een gesloten expertencultuur waarin de luchtvaartsector een dominante

positie inneemt. Dit staat haaks op het beginsel van effectieve participatie en ondermijnt het vertrouwen in de besluitvorming.

Verder ontbreekt een duidelijke toets aan proportionaliteit en subsidiariteit. De verordening gaat uit van een vaste volgorde van maatregelen, ongeacht de lokale omstandigheden of de ernst van de hinder. Dit leidt tot situaties waarin lidstaten verplicht worden om theoretische of marginale maatregelen te onderzoeken, terwijl de enige effectieve optie – beperking van vliegbewegingen – juridisch wordt geframed als ultimum remedium. Deze systematiek is niet in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel, dat vereist dat maatregelen worden gekozen die daadwerkelijk geschikt zijn om het doel te bereiken. In gebieden waar de geluidsbelasting structureel te hoog is, is capaciteitsbeperking niet een laatste redmiddel, maar een noodzakelijke en proportionele maatregel.

Tot slot ontbreekt een robuust handhavingsmechanisme. De Balanced Approach creëert een procedure, maar geen afdwingbare normen. Bewoners kunnen zich niet beroepen op concrete rechten, terwijl luchtvaartmaatschappijen en luchthavens wel juridische instrumenten hebben om maatregelen aan te vechten. Dit leidt tot een structurele ongelijkheid in rechtsbescherming en staat op gespannen voet met het beginsel van gelijkheid voor de wet.

SchipholWatch verzoekt de Europese Commissie daarom om de verordening te herzien op een wijze die de bescherming van gezondheid en leefomgeving centraal stelt. Dit vereist een kader waarin capaciteitsbeperking niet langer wordt behandeld als een uitzonderlijke maatregel, maar als een volwaardig instrument dat kan worden ingezet wanneer de volksgezondheid dat noodzakelijk maakt. Het vereist ook een versterking van participatierechten, volledige transparantie van gebruikte modellen en data, en een handhaafbaar systeem van geluidsnormen dat burgers daadwerkelijk beschermt. Alleen een dergelijke herziening kan ervoor zorgen dat de Balanced Approach in overeenstemming wordt gebracht met de fundamentele beginselen van EU-recht en met de verwachtingen van miljoenen Europeanen die dagelijks worden blootgesteld aan schadelijk vliegtuiglawaai.